

משפטים (251)

וְכִי יִשְׁאַל אִישׁ מֵעַם רָעָהוּ וְנִשְׁבַּר אוֹ מֵת בְּעָלָיו אֵין עֲמוֹ
שְׁלָם יִשְׁלָם. אִם בְּעָלָיו עֲמוֹ לֹא יִשְׁלָם (כב. יג. יד)
ידוע שהנשמה שהאדם קיבל מהקב"ה היא שאולה
ממנו, ויש לו דין שואל. ואם כן לכאורה מה יוכל לעשות
כדי להינצל מהעונש. והרי אפילו יעשה עבירה באונס
יהיה חייב, שהרי שואל חייב באונסין. אמנם העצה היא
שלעולם יקבל עליו עול מלכות שמים. וברגע שכל הזמן
הקב"ה נמצא במחשבתו בזה ינצל מן העונש שהרי הדין
בשואל: אם בעליו עמו לא ישלם, וזה שאמר הפסוק
"אִם בְּעָלָיו עֲמוֹ לֹא יִשְׁלָם"

ספר "מעיינה של תורה"

אִם כֶּסֶף תִּלְוֶה אֶת עַמִּי אֶת הָעֲנִי עִמָּךְ לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנֹשָׁה
לֹא תִשְׁיָמוֹן עָלָיו נֶשֶׁךְ (כב. כד)
מדוע בחרה התורה לכתוב חובה בלשון רשות? ופירש
ה"אור החיים הקדוש": כך הצעו? של הפסוק: "אִם
כֶּסֶף", אם רואה אדם שהבורא יתברך חננו בכסף יותר
מכדי צורכו לחיותו, למזון ללבוש ולדיוור, חייב הוא
לשואל את עצמו לשם מה הושפע לו שפע זה, מדוע
נותב אליו הרכוש רב, והתשובה על כך היא: "תִּלְוֶה אֶת
עַמִּי", בחרו בך כדי להיות לגיזבר של צדקה, לעזור
לנזקקים. לכן, אל תמתין עד שיפנו אליך, אלא עליך
לתור אותם ולהציע את עזרתך. זאת ועוד "אֶת הָעֲנִי
עִמָּךְ", שניכם באותה דרגה, אל תסתכל עליו מלמעלה,
כשם שפקיד הבנק אינו מתנשא על המפקיד המושך את
כספו: כספם של העניים מופקד אצלך ממרום, ומשלחם
אתה נותן להם, לפיכך "לֹא תִשְׁיָמוֹן עָלָיו נֶשֶׁךְ", שהרי
את שלו הוא נוטל.

ספר "מעייני השבוע"

לֹא תִשָּׂא שְׁמַע שְׂוֹא (כג. א)
אזהרה למקבל לשון הרע ולדיין שלא ישמע דברי בעל
דין עד שיבא בעל דין חבירו. יש כאן רמז נפלא, רמזה
כאן התורה לשני בעלי דינים, הלא הם הנשמה והגוף,
כאשר מתייצבים הם יחדיו לדין לפני הדיין יוצר הכל
יתברך, אז הם נידונים בפניו. אבל אחר שכלה הגוף
ומתעכל הבשר, נשארת הנשמה כבעל דין יחיד. ואין
דנים אותה. וזהו "וכפר אדמתו עמו". (דברים לד. מא) כי
כאשר בעל הדין השני הלך, שבה הנשמה ליסודה
ומקורה לכסא הכבוד.

רב רובין זצ"ל בספרו "שנים מקרא בשם השל"ה הקדוש"

וְעַבְדְּתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וּבְרַךְ אֶת לַחְמְךָ וְאֶת מִימֶיךָ
וְהִסְרָתִי מִחֶלְקְךָ מִקֶּרְבְּךָ (כג. כה)
שואלים חכמי הדרש: ה' יתברך מבטיח לנו שאם נשמור
את מצוות ה', יברך לנו את המזון הלחם והמים.

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׁים לִפְנֵיהֶם (כא. א)

וברש"י: כל מקום שנאמר אלה, פסל את הראשונים
ואלה מוסיף על הראשונים, מה הראשונים מסיני אף
אלו מסיני. המילה "וְאֵלֶּה", מוסיפה על מה שנאמר
בסוף פרשת יתרו (לעיל כ, כג) "וְלֹא תַעֲלֶה בְּמַעֲלֹת עַל
מִזְבְּחִי". ושם כתב רש"י, שאפשר ללמוד מקל וחומר,
שאם אבנים אסור לבזות, על אחת כמה וכמה שאסור
לבזות שום אדם וחייבים לשמור על כבודו.

וכתבה התורה "אֲשֶׁר תִּשִּׁים לִפְנֵיהֶם". להורות שגם
המצוות שבין אדם לחבירו נאמרו לנו בסיני, ומצוות
אלו הם "לִפְנֵיהֶם", כי יש להן דין קדימה על המצוות
שבין אדם למקום. וזה מה שאמר הלל הזקן לגר שבא
להתגייר (שבת לא.): דעלך סני לחברך לא תעביד, זו כל
התורה כולה ואידך פירושא. וזה גם כוונת פסוק
"וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׁים לִפְנֵיהֶם", כי רק ע"י קיום "וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים
אֲשֶׁר תִּשִּׁים לִפְנֵיהֶם", דהיינו המצוות שבין אדם לחבירו, אפשר
להגיע ל "אני ה'", ולדביקות בהקב"ה.

ספר "ילקוט מאיש לדעהו"

מה מלווה את האדם במותו?

אִם בְּגָפוֹ יָבֵא בְּגָפוֹ יֵצֵא אִם בְּעַל אִשָּׁה הוּא וְיֵצֵאָה אִשְׁתּוֹ
עֲמוֹ (כא. ב)

"אִם בְּגָפוֹ יָבֵא", בתורה ומצוות, כיונה זו שכנפיה
מגינות עליה, אף המצוות יגנו עליו, "בְּגָפוֹ יֵצֵא",
שהתורה מלווה את האדם (סוטה ג): מדכתיב: והלך
לפניך צדקך, "אִם בְּעַל אִשָּׁה הוּא", שזכה גם כן לתורה,
"וְיֵצֵאָה אִשְׁתּוֹ עֲמוֹ", להגין עליו מכל המשפטים, ולדונו
לכף זכות.

רב עובדיה יוסף זצ"ל בספרו "משושי תבל"

למה גנב משלם כפל

אִם הִמָּצָא תִּמְצָא בְּיָדוֹ הִגְנָבָה... שְׁנַיִם יִשְׁלָם (כג. ג)

למה הגנב משלם כפל? מדוע אינו מחזיר את גנבתו
ודיו? ומסביר רבינו בחיי, שזהו כלל גדול בתורה שיש
לנהוג מידה כנגד מידה, וכפי שנאמר (דברים יט. יט):
"וְעִשִּׂיתָ לוֹ כְּאִשֶּׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאֹחִיו", וכך יש לנהוג גם
עם הגנב. ואם לדוגמא הוא גנב חמישה זהובים, הרי
שרצה להפסיד לחבירו חמישה זהובים. ועל כן אמרה
התורה כח ענשו הוא שישלם כפל: קודם כל שיחזיר את
הגניבה, ומלבד זאת ישלם חמישה זהובים נוספים, כדי
שננהג בו מידה כנגד מידה, ויפסיד חמישה זהובים כשם
שרצה להפסיד לחבירו.

ספר "ומתוך האור"

וכשהקב"ה נותן ברכה בודאי היא טובה וממילא מי שישתמש בה רק תועיל לו, מה רוצה התורה כשמוסיפה "וְהִסְרֹתִי מִחֻלָּה מִקֶּרְבְּךָ"? ומסבירים: כידוע כל התרופה אף שמועילה לדבר אחד עלולה להזיק לדבר אחר, או לגרום לתופעת לוואי. באה התורה ומברכת שהלחם והמים יהיו מבורכים, אל לך לחשוש לנזק או לתופעת לוואי עקב האכילה מאחר שה' מסיר ממך כל המחלה.

ספר "שולחן אליהו"

ששים ריבוא מלאכים לכל יהודי

וַיֹּאמְרוּ פֶלֶא אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע (כד.ז.)

אמרו חז"ל (שבת פח.): בשעה שהקדימו ישראל נעשה ונשמע, באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע. לכאורה לשון הגמרא קשה: היה צריך להיות כתוב: באו ששים ריבוא מלאכי השרת וקשרו שני כתרים לכל אחד ואחד מבני ישראל. מדוע כתוב בסדר הפוך: באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל וקשרו לו שני כתרים?

יש לומר: לא שבאו ששים ריבוא לכל כלל ששים ריבוא איש ישראל, וכל מלאך קשר לכל יהודי שני כתרים, אלא שלכל איש ישראל באו ששים ריבוא מלאכים וקשרו לו שני כתרים! כל יהודי זכה לקבל ששים ריבוא מלאכי השרת! זוהי כוונת הגמרא: באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל וקשרו שני כתרים. מדוע באמת זכה כל יהודי לקבל פניהם של ששים ריבוא מלאכים? יש לומר: שכל אחד ואחד מעם ישראל קיבל על עצמו את כל התורה כולה, ובתורה לפי חז"ל ישנן ששים ריבוא אותיות [ישראל ראשי תיבות: יש ששים ריבוא אותיות לתורה], נמצא שכל יהודי שקיבל על עצמו את כל התורה, קיבל על עצמו ששים ריבוא אותיות, ולכן זכה לקבל את פניהם של ששים ריבוא מלאכים, מלאך על כל אות!

ספר "יחי ראובן"

וּמִרְאָה כְבוֹד ה' פָּאָשׁ אֶכְלֶת (כד.יז)

כאשר אדם מישראל רוצה לדעת, אם אמנם הוא עושה נחת רוח להשם יתברך בעבודתו ואם באמת הנהו מרבה כבוד שמים, הרי הסימן המובהק לכך הוא, כשהוא מרגיש בקרבו התלהבות ולהט אש לעבודת השם, שכן אם נותנים לו מן השמים התלהבות, התעוררות ותשוקה לעבודת ה', הרי זה הוכחה שעבודתו מקובלת, "וּמִרְאָה כְבוֹד ה' ", המבחן לאדם, אם אמנם הוא רואה את כבוד ה' בעבודתו, הוא "פָּאָשׁ אֶכְלֶת", אם הוא מרגיש בקרבו תשוקה לזהות כאש לעבודת ה'.... אבל אם הוא צונן ושווה נפש, הרי זה סימן שעבודתו רחוקה מלהיות לרצון.

קדושת לוי

הלכה: פירות שביעית, דין פרי העץ

פירות העץ שחנטו בשביעית, מותרים באכילה, ואין בהם איסור ספיחין, אך יש בהם קדושת שביעית, שיש בהם איסור סחורה, איסור הפסד, חובת ביעור. אולם פירות העץ שחנטו לפני ראש השנה של שביעית, אין בהם קדושת שביעית כלל, והם פירות שישית לכל דבריהם, וחייבים בהפרשת תרומות ומעשרות. לכך פירות הדר שחנטו לפני ראש השנה של שביעית, הם פירות חולין לכל דבריהם, וצריך לעשרם מעשר עני. ופירות הדר שחנטו בשביעית אפילו ילקטו בשמינית הרי הם קדושים בקדושת שביעית לכל דיניה.

ספר "פירות שביעית"

"גמרא נדרים"

פתגם: מים גנובים ימתקו.

חקירה: מעשר: המכניס תבואתו במוץ שלה פטור ממעשר, משום שראה את פני הבית בפטור ולא חל אז החיוב, לא יחול לעולם, או שכיון שהיא במוץ לא נחשב ראיית פני הבית (משום שמכוסה במוץ) (אפיקי ים ח"ב כט)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: חיבור וחיסור: מחבר הביא את ספרו אל רב ידוע וביקש הסכמה. עיין הרב בדפי החיבור ולבסוף נאנח ואמר: לכאורה, חיבור הוא זה, אבל סופו שיביא אותך לידי חיסור, כי ספק אם תשיב לעצמך אפילו את הקרן.

ספר "חד וחלק" חלק ב (דף קפד)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, אברהם בן רבקה, מאיר בן גבי זויריה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, סשא בנימין בין קארין מרים, מיכאל צ'רלי בן ג'ולייט אסתר, ויקטוריה שושנה בת ג'וים חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת ליוז, ריש'רד שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון לאלודי רחל מלכה בת חשמה, הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא לבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'יזל לאוני. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן משה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. משה בן מזל פורטונה. שמחה בת קמיר.

